РЭСПУБЛІКАНСКІ МЕТАДЫЧНЫ КАБІНЕТ
МІНІСТЭРСТВА АСВЕТЫ БССР

ПРЫКЛАДНАЕ ПЛАНАВАННЕ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛУ ПА ГІСТОРЫІ БССР У КУРСЕ ГІСТОРЫІ СССР ДЛЯ VII-Х КЛАСАЎ

Метадычныя парады

МІНСК 1973

Тлумачальная запіска

Згодна з праграмай па гісторыі для васьмігадовай і сярэдняй школы на 1972/73 навучальны год, гісторыя Беларусі вывучаецца на аснове агульнага курса гісторыі СССР у сувязі з вывучэннем яго асобных тэм. Матэрыял па гісторыі БССР даецца ў храналагічнай паслядоўнасці ў адпаведных тэмах па гісторыі СССР. Гэта азначае, што пытанні гісторыі БССР трэба вывучаць пасля таго, як вучні пазнаёмяцца з аналагічнымі тэмамі па гісторыі СССР. Напрыклад, факты з жыцця старажытнейшых людзей на тэрыторыі Беларусі разглядаюцца на ўроку гісторыі СССР пасля вывучэння тэмы "Старажытнейшыя жыхары нашай краіны". Асобны ўрок гісторыі БССР "Усходнеславянскія плямёны на тэрыторыі Беларусі" праводзіцца пасля ўрока гісторыі СССР "Усходнія славяне ў старажытнасці".

Глыбіня і трываласць ведаў вучняў па гісторыі БССР залежаць ад правільна арганізаванага паўтарэння вывучаемага матэрыялу. Таму на абагульняючых уроках па такіх тэмах гісторыі СССР, як "Старажытная Русь.Раннефеадальная дзяржава з цэнтрам у Кіеве", "Феадальная раздробленасць на тэрыторыі нашай краіны", "Пачатак разлажэння феадалізму. Развіццё капіталістычных адносін у Расіі" і іншых, неабходна ўключаць матэрыял з гісторыі БССР.

Паўтарэнне па асобных тэмах гісторыі Беларусі дазваляе абагуліць і сістэматызаваць у свядомасці вучняў матэрыял за працяглы гістарычны перыяд, усвядоміць вывучаныя з'явы ў іх асноўных сувязях і абумоўленасці. Тым самым аблягчаецца ства-

рэнне ў вучняў цэласнага ўяўлення пра важнейшыя падзеі і з'явы гісторыі рэспублікі.

Абагульняючае паўтарэнне служыць замацаванню ведаў вучняў аб заканамернасцях і некаторых асаблівасцях гістарычнага развіцця Беларусі, дапамагае настаўніку своечасова ўбачыць прабелы ў ведах вучняў і выправіць іх.

Яно можа ажыццяўляцца як адначасова з матэрыялам агульнага курса гісторыі СССР, так і на спецыяльна адведзеным для гэтага ўроку. Мэтазгодна, напрыклад, у 7-ым класе правесці абагульняючы ўрок па тэме "Узнікненне і развіццё феадальных адносін на тэрыторыі Беларусі ў IX-XУШ стст.". У ходзе гэтага ўрока настаўнік атрымае магчымасць сістэматызаваць веды вучняў пра асноўныя этапы развіцця феадальных адносін на тэрыторыі Беларусі, замацаваць засвоеныя раней паняцці пра феадалізм.

У адпаведнасці з праграмай па гісторыі СССР, якая даволі поўна вызначае асноўныя тэмы па гісторыі Беларусі і выразна акрэслівае іх змест, складзены I-ая і 2-ая графы прапануемага прыкладнага планавання вучэбнага матэрыялу гісторыі БССР у курсе гісторыі СССР.

У трэцяй графе названы творы класікаў марксізму-ленінізму і партыйныя дакументы, у якіх дадзена ацэнка гістарычнага развіцця Беларусі.

Вядома, якое вялікае выхаваўчае і пазнавальнае значэнне мае выкарыстанне выказванняў класікаў марксізму-ленінізму і палажэнняў партыйных дакументаў. Іх выкарыстанне дапамагае старшакласнікам глыбей зразумець агульны ход гістарычнага

развіцця грамадства, з класавых, партыйных пазіцый ацэньваць з'явы грамадскага жыцця. Напрыклад, выходным момантам пры вывучэнні развіцця сельскай гаспадаркі Беларусі ў другой палавіне XIX стагоддзя з'яўляецца ленінскае палажэнне аб тым, што беларускія губерні адносяцца да "важнейшага раёна земляробчага капіталізму", у якім пераважнае значэнне мела вытворчасць прадуктаў жывёлагадоўлі, што атрымала тут малочнагаспадарчы напрамак /Полн.собр.соч., т.3, стр.256/. Для правільнага вызначэння ўзроўню развіцця капіталізму ў сельскай гаспадарцы Беларусі вельмі важна выкарыстаць на ўроку ленінскае выказванне аб распаўсюджванні капіталістычнай і адработачнай сістэм у сельскай гаспадарцы Беларусі канца XIX стагоддзя /Полн.собр.соч., т.3, стр.185-188/, а таксама спасылкі У.І.Леніна на тэхнічны прагрэс у сельскай гаспадарцы Беларусі таго ж перыяду /Полн.собр.соч., т.17, стр.79/.

У многіх творах У.І.Ленін даў таксама характарыстыку сацыяльнага, палітычнага і культурнага развіцця Беларусі ў дарэвалюцыйны і паслярэвалюцыйны перыяды.

Настаўніку гісторыі патрэбна заўсёды помніць, што выкарыстанне выказванняў класікаў марксізму-ленінізму і палажэнняў партыйных дакументаў будзе спрыяць далейшаму павышэнню тэарэтычнага ўзроўню выкладання гісторыі БССР, паглыбленню ведаў вучняў, фарміраванню камуністычнага светапогляду.

Вельмі важна, каб вучні разумелі ленінскія палажэнні, умелі канкрэтызаваць гэтыя палажэнні на жывым гістарычным матэрыяле, прымянялі іх пры аналізе грамадскіх з'яў мінулага і сучаснасці.

У працэсе выкладання гісторыі БССР вывучаюцца важнейшыя па-

лажэнні тэзісаў ЦК КПСС "50 год Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі", пастановы ЦК КПСС "Аб 50-годдзі ВЛКСМ і задачах камуністычнага выхавання моладзі", тэзісаў ЦК КПСС "Да 100-годдзя з дня нараджэння Уладзіміра Ільіча Леніна", матэрыялаў XXIУ з'езда партыі, матэрыялаў XXУП з'езда КПБ, пастановы ЦК КПСС "Аб падрыхтоўцы да 50-годдзя ўтварэння Саюза Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік", якія адлюстроўваюць эканамічнае, палітычнае і культурнае развіццё і перспектыву Беларусі ў гады будаўніцтва сацыялізма і камунізма.

Гістарычныя паняцці, якія фарміруюцца ў вучняў на асобных уроках гісторыі БССР або пры вывучэнні пытанняў гісторыі БССР на ўроках гісторыі СССР, названы ў чацвёртай графе плана. Пры гэтым неабходна звярнуць увагу на тое, што частка паняццяў выдзелена ў прыкладным планаванні разрадкай. Гэтыя гістарычныя паняцці рэкамендуецца паглыбляць, карыстаючыся выказваннямі класікаў марксізму-ленінізму, якія настаўнік знойдзе на тых старонках іх твораў, што названы ў прыкладным планаванні. Так, на асобным уроку "Барацьба беларускага народа супраць феадальнага прыгнёту ў другой палавіне XУI- першай палавіне XУП стагоддзяў" настаўнік будзе мець магчымасць паглыбіць паняцці "феадальны прыгнёт" і "класавая барацьба", кіруючыся ленінскімі палажэннямі з артыкула "Да вясковай беднаты" /В.И.Ленин. Полн.собр.соч., т.7, стр. 193-194/.

Вядома, што ўдасканальваць і паглыбляць веды вучняў асноўнымі гістарычнымі фактамі - гэта адна з важнейшых задач вывучэння гісторыі БССР у школе. Так, вучні павінны ведаць, як

жылі першабытныя людзі на тэрыторыі Беларусі, як змагаліся ўсходнія славяне, абараняючы родную краіну ад нашэсця крыжаносцаў, як свабодны абшчыннік-славянін быў ператвораны ў прыгоннага селяніна. Яны павінны ведаць аб барацьбе беларускага народа супраць феадальнага прыгнёту, аб вызваленчай вайне беларускага народа ў сярэдзіне XУП стагоддзя. Ім павінны быць добра знаёмы вобразы дзекабрыстаў, якія дзейнічалі на тэрыторыі Беларусі, першых беларускіх рабочых - рэвалюцыянераў. Вучням неабходна зразумець ход Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі ў Беларусі, размах партызанскай барацьбы на Беларусі супраць нямецкіх захопнікаў у 1918 годзе і буржуазна-памешчыцкай Польшчы ў 1919-1920 гг., кіруючую ролю партыі ў арганізацыі партызанскай барацьбы ў гады Вялікай Айчыннай вайны.

Асабліва вялікая ўвага ўдзяляецца ў курсе гісторыі БССР пытанням, як стваралася беларуская дзяржаўнасць і Кампартыя Беларусі, як беларускі народ пад кіраўніцтвам Камуністычнай партыі разам з іншымі народамі Савецкага Саюза пабудаваў сацыялізм і будуе камунізм.

Засваенне гэтых і многіх іншых гістарычных фактаў дапамагае стварэнню ў вучняў сістэмы канкрэтна-гістарычных уяўленняў, а таксама фарміраванню ў вучняў важнейшых гістарычных паняццяў.

Гістарычныя паняцці, якія прапануюцца ў прыкладным планаванні для далейшага паглыблення ў курсе гісторыі БССР, маюць не толькі пазнавальны, але і выхаваўчы змест.

У прыкладнае планаванне ўключаны тры групы гістарычных паняццяў:

а/ Канкрэтна-гістарычныя паняцці, якія адлюстроўваюць

і абагульняюць гістарычныя падзеі і з'явы, характэрныя для пэўнага перыяду ў гісторыі Беларусі. Напрыклад, паняцці "магдэбургскае права", "дзякло", "чынш", "валочная памера", "фальварак" адлюстроўваюць з'явы з жыцця беларускіх зямель у XIУ - першай палавіне XУI стагоддзя. Канкрэтна-гістарычныя паняцці, як правіла, параўнальна простыя і могуць быць раскрыты на працягу некалькіх мінут або ў рамках аднаго ўрока. Гэтыя паняцці спрыяюць паказу некаторых асаблівасцей гістарычнага развіцця Беларусі.

Аднак канкрэтна-гістарычных паняццяў маецца ў гісторыі Беларусі невялікая колькасць. Гэта тлумачыцца тым, што беларуская народнасць, таксама як руская і украінская народнасці, утваралася на аснове адзінай старажытнарускай народнасці. А таму ў сацыяльна-эканамічным развіцці, мове, культуры, звычаях беларусаў, рускіх і ўкраінцаў засталося назаўсёды многа агульнага.

Канкрэтна-гістарычныя паняцці можна скарыстаць для паглыблення агульнагістарычных і сацыялагічных паняццяў, аб якіх будзе гаварыцца пазней.

б/ Агульнагістарычныя паняцці ўласцівы канкрэтнай грамадска-эканамічнай фармацыі: "феадальны лад", "натуральная гаспадарка", "феадальная раздробленасць", "прыгоннае права". Яны ўяўляюць больш высокую ступень абагульнення. Агульнагістарычныя паняцці больш складаныя для вучняў і фарміруюцца шляхам сістэматычнай работы на ўроках у рамках тэмы, а часам - на працягу шэрагу раздзелаў курса гісторыі СССР і БССР.

в/ Сацыялагічныя паняцці паказваюць агульныя сувязі і заканамернасці гістарычнага працэсу. Такія паняцці, як "клас", "дзяржава", класавая барацьба", "культура" і іншыя, з'яўляюцца найбольш складанымі і найбольш агульнымі паняццямі. Яны раскрываюцца, паглыбляюцца, абагульняюцца і фарміруюцца на матэрыяле ўсяго школьнага курса гісторыі, у тым ліку на матэрыяле гісторыі БССР.

Развіццё і абагачэнне агульнагістарычных і сацыялагічных паняццяў ажыццяўляецца шляхам іх далейшай канкрэтызацыі, шляхам раскрыцця іх новых бакоў. Таму мэтазгодна ў тым парадку, як гэта прапанавана ў прыкладным планаванні, паступова накопліваць канкрэтныя ўяўленні аб агульнагістарычных і, асабліва, сацыялагічных паняццях, з вылучэннем іх істотных адзнак.

Названая ў пятай графе прыкладнага планавання навукова-папулярная літаратура дапаможа настаўніку не толькі ў тэарэтычнай падрыхтоўцы да ўрокаў, але і ў арганізацыі самастойнай работы вучняў на ўроках і асабліва пры падрыхтоўцы да іх. Яна можа стаць адной з крыніц для паглыблення ведаў па гісторыі БССР у пазакласнай рабоце. Навукова-папулярная літаратура дапамагае настаўніку падняць веды вучняў на новую ступень, улічваючы дасягненні савецкай гістарычнай навукі.

Трэба адзначыць, што да некаторых выданняў настаўніку карысна звяртацца пастаянна. У першую чаргу гэта адносіцца да наступных выданняў:

Гісторыя Беларускай ССР. Том. I, Мінск, Выдавецтва "Навука і тэхніка", 1972.

Гісторыя Беларускай ССР. Том.П, Мінск, Выдавецтва АН БССР, 1961.

Зуеў Е.М., Капыскі З.Ю. Хрэстаматыя па гісторыі БССР.

ч.І, Мінск, Вучэбна-педагагічнае выдавецтва, 1961.

Марчанка І.Е. Хрэстаматыя па гісторыі БССР. ч.П, Мінск, Вучэбна-педагагічнае выдавецтва, 1962.

Хроніка найважнейшых падзей гісторыі Камуністычнай партыі Беларусі /1883-1918 гг./. Ч.І, Мінск, Дзяржаўнае выдавецтва БССР, 1962.

Хроніка найважнейшых падзей гісторыі Камуністычнай партыі Беларусі /1919 г.- чэрвень 1941/. Ч.П, Мінск, Выдавецтва "Беларусь", 1970.

Нарысы гісторыі Камуністычнай партыі Беларусі /1883-1920/. Ч.І. Мінск, Выдавецтва "Беларусь", 1968.

Нарысы гісторыі Камуністычнай партыі Беларусі /1921-1966/. Ч.П. Мінск, Выдавецтва "Беларусь", 1967.

У некаторых выпадках, калі гэта неабходна, вучні могуць самі надрыхтаваць невялікія паведамленні, карыстаючыся той навукова-папулярнай літаратурай, якая названа ў прыкладным плаванні. З гэтай мэтай указваецца не агульная колькасць старонак твора, а канкрэтныя старонкі. Напрыклад, тэма ўрока "Вызваленчая вайна беларускага народа ў сярэдзіне ХУПст." дае магчымасць настаўніку выкрыць сцвярджэнні амерыканскіх і заходне-еўрапейскіх фальсіфікатараў гісторыі Беларусі па пытаннях аб узаемаадносінах і ўзаемасувязях усходнеславянскіх народаў.

Канкрэтныя ж звесткі аб непарушнай дружбе брацкіх славянскіх народаў, якая мае глыбокія гістарычныя карэнні, настаўнік і вучні знойдуць у кнігах Л.С.Абецадарскага "Барацьба ўкраінскага і беларускага народаў за ўз'яднанне з Расіяй у сярэдзіне ХУП стагоддзя" /Мінск, Дзяржаўнае выдавецтва БССР, 1954/, "У святле неабвержаных фактаў" /Мінск, "Звязда", 1969, стар. 65-80/.

Настаўніку мэтазгодна выкарыстаць шырокія магчымасці, якія прадастаўляюць для выхавання вучняў навукова-папулярныя, хранікальна-дакументальныя і мастацкія кінафільмы па гісторыі БССР:

Я, Францыск Скарына;

Архітэктурныя помнікі старыны;

Героі Брэста;

Марат Казей;

Канстанцін Заслонаў.

У дадатак уключаны таксама спіс літаратуры па метадыцы выкладання гісторыі БССР у сярэдняй школе і спіс наглядных дапаможнікаў.

Раздзелы, тэмы і асноўны змест курса гісторыі СССР[I]	Пытанні гісторыі БССР, якія вывучаюцца на ўроках гісторыі СССР або на асобных уроках	Творы класікаў марксізму-ленінізму і партыйныя дакументы	Пагдыбленне гістарычных паняццяў	Навуковая і навукова-папулярная літаратура па гісторыі БССР
1	2	3	4	5
		УП клас		
Раздзел I Першабытнаабшчынны лад і рабаўладальніцкі лад у гісторыі нашай краіны. I.Старажытнейшыя жыхары нашай краіны.	Найстаражытнейшыя пасяленні людзей на тэрыторыі Беларусі.		Першабытнаабшчынны лад, праца, грамадская маёмасць, мацярынская родавая абшчына, прылады працы.	К.М.Поликарпович.Палеолит Верхнего Поднепровья. Мн., "Наука и техника",1968, стр.15-36, 186-190. Э.М.Загорульский. Археология Белоруссии. Мн.,Изд-во"Высшая школа", 1965, стр.7-34.
2.Усходнія славяне ў старажытнасці.	Усходнеславянскія плямёны на тэрыторыі БССР. /I гадзіна/.	В.И.Ленин. Что такое "друзья народа" и как они воюют против социал-демократов? Полн.собр.соч., т.I,стр.152; Соч.,т.I,стр. 136.	Праца,разлажэнне першабытнаабшчыннага ладу, бацькаўская родавая абшчына, рэлігійныя вераванні,п р ы в а т н а я ў л а с н а с ц ь, суседская абшчына.	В.А.Жучкевіч.Тапаніміка Беларусі. Мінск, "Навука і тэхніка",1968,стар.123-130. М.С.Кацер.Белорусская архитектура. Мн.,Госиздат БССР, 1956, стр.9-15.

I. У схеме названы толькі тыя тэмы па гісторыі СССР, у складзе або пасля якіх вывучаецца матэрыял па гісторыі БССР.Раздзелы, тэмы і асобныя ўрокі гісторыі СССР названы па дзеючых вучэбных дапаможніках і падручніках гісторыі СССР за 1972 год.

1	2	3	4	5
Раздзел П Старажытная Русь. Раннефеадальная дзяржава з цэнтрам у Кіеве. 3.Народныя паўстанні.Феадальныя ўсобіцы.	Заходнія землі старажытнай Русі ў IX-XI стст. /I гадзіна/.	В.И.Ленин. О государстве. Полн.собр.соч., т.39,стр.73-76;Соч.,т.29, стр.441-444. В.И.Ленин. Карл Маркс. Полн.собр.соч., т.26,стр.75; Соч.,т.21,стр. 56.	Роля працы ў развіцці грамадства, разлажэнне першабытнаабшчыннага ладу, класы, д з я р ж а в а, класавая барацьба, усобіцы феадалаў, старажытнаруская народнасць.	Г.В.Штыхаў.Галасы далёкіх продкаў. Мн.,"Беларусь", 1969,стар.29-50. Л.С.Абецадарскі. У святле неабвержаных фактаў. Мн.,Выд. "Звязда",1969,стар.9-16. Г.В.Штыхаў,П.Ф.Лысенка.Старажытнейшыя гарады Беларусі. Мн.,"Навука і тэхніка",1966. 84с.
Раздзел Ш Феадальная раздробленасць на тэрыторыі нашай краіны. 4.Галіцка-Валынскае княства. Вынікі феадальнай раздробленасці.	Феадальная раздробленасць заходніх земель Старажытнай Русі /I гадзіна/.		Натуральная гаспадарка, феадальная раздробленасць, феадальныя павіннасці.	Э.М.Загарульскі.Старажытны Мінск. Мн.,Дзяржаўнае выдавецтва БССР, 1963,стар.25-104. Л.Алексеев.Полоцкая земля в IX-XIIIвв.М.,"Наука ", 1966, стр.237-288.
5.	Культура заходніх земель старажытнай Русі /IX-XIIIстст./ /I гадзіна/.		Культура,старажытнаруская культура, архітэктура.	Э.М.Загарульскі. Старажытны Мінск. Мн.,Дзяржвыд БССР,1963, стар.51-104. М.С.Кацер.Изобразительное искусство Белоруссии дооктябрьского периода. Мн.,"Наука и техника", 1969, стр.13-30.

1	2	3	4	5
				М.С.Кацер. Белорусская архитектура. Мн.,Госиздат БССР, 1956, стр.16-27.
6.Барацьба рускага народа і народаў Прыбалтыкі са шведскімі і нямецкімі феадаламі.	Барацьба насельніцтва заходніх зямель старажытнай Русі супраць іншаземных захопнікаў у XIII ст. /I гадзіна/.		Агрэсія, народныя масы, народнае апалчэнне, іншаземныя захопнікі.	В.Т.Пашута.Гераічная барацьба рускага народа за незалежнасць /XIIIст./. М.,Госполитиздат ,1956, 279с. С.А.Шчарбакоў.Барацьба беларускага народа супраць нямецкай агрэсіі ў XIII-XVстст. Весці АН БССР. Серыя грам. навук, 1966,№1,стар.60-69.
Раздзел IV Утварэнне і развіццё рускай цэнтралізаванай дзяржавы. 7.Руская цэнтралізаваная дзяржава ў канцы XV - пачатку XVI стагоддзя.	Беларускія землі ў XIV - першай палавіне XVI стагоддзя. /I гадзіна/.		Народнасць, прыгоннае права,цэнтралізаваная феадальная дзяржава, магдэбурскае права, дзякло,чынш, валочная памера, фальварак.	М.Я.Гринблат.Белорусы.Минск, "Наука и техника",1968,стр. 40-57, 174-286. Я.І.Карнейчык.Беларуская нацыя. Мн.,"Навука і тэхніка", 1969,стар.15-38. З.Ю.Копысский.Экономическое развитие городов Белоруссии в XVI-первой половине XVIIст. Мн., "Наука и техника",1966, 227с.
8.Развіццё культуры ў XIV-XVIстст.	Беларуская культура XIV-XVIстст. /I гадзіна/.		Культура,архітэктура,кнігадрукаванне, летапіс,народная творчасць,брацтвы.	Л.С.Абецадарскі. У святле неабвержаных фактаў. Мн.,Выд. "Звязда", 1969,стар.81-97. В.И.Пичета.Белоруссия и Литва XV-XVIвв. М., Изд-во АН СССР, стр.633-714. С.К.Майхровіч.Георгий Скарына. Мн.,"Беларусь",1966.187с.

1	2	3	4	5
Раздзел V Сялянская вайна ў пачатку XVIIст. Барацьба з інтэрвенцыяй польскіх і шведскіх феадалаў. 9.Барацьба рускага народа супраць польскіх і шведскіх захопнікаў у пачатку XVII стагоддзя.	Барацьба беларускага народа супраць феадальнага прыгнёту ў другой палавіне XVI-першай палавіне XVII ст. /I гадзіна/.	В.И.Ленин. К деревенской бедноте.Полн. собр.соч., т.7,стр.193-194;Соч.,т.6, стр.384.	Феадальна-прыгонніцкі лад, феадальны і рэлігійны прыгнёт, класавая барацьба, талокі, гвалты, інвентары, унія.	Л.С.Абецадарскі. У святле неабвержаных фактаў. Мн., Выд."Звязда", 1969,стар. 65-80. Я.Н.Мараш.Ватикан и католическая церковь в Белоруссии. Мн.,"Вышэйшая школа",1971,стр.39-107. С.А.Подокшин.Реформация и общественная мысль Белоруссии и Литвы /вторая половина XVI - начала XVII в./.Мн., "Наука и техника",1970,224с.
10.Прыгнечанне ўкраінскага і беларускага народаў польскімі феадаламі. Запарожжа.	Вызваленчая вайна беларускага народа ў сярэдзіне XVIIст. /I гадзіна/.	В.И.Ленин. Социализм и война. Полн. собр.соч., т.26,стр.311; Соч.,т.21,стр. 271.	Нацыянальна-вызваленчая вайна, народныя масы.	Л.С.Абецадарскі.Барацьба ўкраінскага і беларускага народаў за ўз'яднанне з Расіяй у сярэдзіне XVII ст. Мн.,Дзяржвыд БССР,1954,стар. 18-66. Л.С.Абецадарскі. У святле неабвержаных фактаў.Мн., "Звязда",1969,стар.65-80.
11.Развіццё культуры Расіі ў XVII стагоддзі.	Беларуская культура ў XVIIст. /I гадзіна/.	Ф.Энгельс.Анти-Дюринг.М., 1967,стр.321-322; Соч.,Изд. II, т.20,стр. 328-329.	Народная творчасць, Матэрыяльная і духоўная культура,народ-стваральнік культуры, рэлігія.	М.Алексютовіч. З глыбінь стагоддзяў /К.Лышчынскі/. "Полымя",1966,№ 1,стар.142-- 149.

1	2	3	4	5
Раздзел УП Далейшае развіццё феадальнай Расіі. Утварэнне Расійскай імперыі.				І.С.Абецадарскі.Беларусы ў Маскве ХУП ст.Мн.,Выд.БДУ. 1957, 61с.
12.Пачатак Паўночнай вайны.	Удзел беларускага народа ў барацьбе супраць шведскіх захопнікаў у гады Паўночнай вайны. Бітва пры Лясной.		Умацаванне дружбы народаў нашай краіны, блакада,сепаратны мір.	З.Ю.Капыскі.Бітва пад Лясной у 1708 годзе. Мн., Дзяржвыд БССР, Рэдакцыя паліт.літ.,1958,44с. Л.Д.Клок."....по лесам мужики зело бьют их"."Помнікі гісторыі і культуры", 1970, № 3, стр.31-37.
Раздзел УІІІ Пачатак разлажэння феадалізму і развіццё капіталістычных адносін у Расіі ў другой палавіне ХУІІІст.				
13.Царызм у барацьбе супраць французскай буржуазнай рэвалюцыі.	Уз'яднанне Беларусі з Расіяй. /1 гадзіна/.	К.Маркс и Ф.Энгельс. Энгельс – Марксу, 23 мая 1851. Соч.,Изд.П, т.27,стр.240-241.	Усерасійскі рынак, нацыянальны прыгнёт,уз'яднанне,эканамічны пад'ём.	П.Г.Козловский. Крестьяне Белоруссии во второй половине ХУП-ХУШвв.Мн.,"Наука и техника",1969. 203с. Д.Л.Похилевич. Крестьяне Белоруссии и Литвы во второй половине ХУШ в.Вильнюс, АН Литовской ССР, 1966.216с.
14.Культура Расіі ў сярэдзіне і другой палавіне ХУШст.	Культура Беларусі ў ХУШст.	В.И.Ленин.О карикатуре на марксизм и об" империалистическом экономизме". Полн.собр.соч. т.30,стр.46.	Н а ц ы я н а л ь н а - р э л і г і й н ы п р ы г н ё т.	Л.І.Якуніна.Слуцкія паясы. Мн.,Выд.АН БССР,1960. 239с. М.С.Кацер.Белорусская архитектура. Мн.,Госиздат БССР, 1956, стр.55-87.

1	2	3	4	5
		УШ клас		
Раздзел І Унутраная і знешняя палітыка самадзяржаўя ў пачатку ХІХ стагоддзя.Айчынная вайна. 1.Уздым народнай вайны.	Удзел беларускага народа ў барацьбе супраць напалеонаўскіх захопнікаў /1гадзіна/.	В.И.Ленин.О брошюре Юниуса. Полн.собр.соч., т.30,стр.5;соч., т.22,стр.295.	Айчынная вайна, народная вайна, партызанскі рух, роля народных мас у гісторыі.	Я.і.Карнейчык. Беларускі народ у Айчыннай вайне 1812г. Мн., Дзяржвыд БССР,1962.117с.
Раздзел П Пачатак дваранскага этапа вызваленчага руху ў Расіі. 2.Паўстанне дзекабрыстаў.	Рух дзекабрыстаў у Беларусі."Таварыства ваенных сяброў".Спроба паўстання у Бабруйску.		Рэвалюцыйны рух, рэвалюцыянер, узброенае паўстанне.	А.Співачук.Дзекабрысты ў Бабруйску. Ж."Маладосць",1968,№7,стар. 154-157. Е.Бравер.Дзекабрысты на Беларусі. Ж."Маладосць", 1966,№ 10.
Раздзел Ш Сацыяльна-эканамічнае развіццё народаў Расіі. Крызіс прыгонніцтва. 3.Эканамічнае развіццё Расіі ў першай палавіне ХІХ ст.	Развіццё капіталістычных адносін у першай палавіне ХІХ ст. /1 гадзіна/.	В.И.Ленин.Развитие капитализма в России. Полн.собр.соч., т.3,стр.21-23, 173-174;Соч., т.3,стр.21-23, 148.	Крызіс феадальна-прыгонніцкай сістэмы,капіталістычныя адносіны, у с е р а с і й с к і р ы н а к, мануфактура, фабрыка, наёмныя рабочыя.	М.Ф.Болбас.Развіццё прамысловасці ў Беларусі /1795-1861гг./. Мн., "Навука і тэхніка",1966,стар.7-43, 193-235. В.У.Чапко.Сельская гаспадарка Беларусі ў першай палавіне ХІХ ст. Мн., "Навука і тэхніка",1966,220с.

I	2	3	4	5
4.Сялянскі і нацыянальна-вызваленчы рух.	Сялянскі рух у Беларусі ў першай палавіне XIX ст. /п.4,5/.		Крызіс феадальна-прыгонніцкай сістэмы, сялянскі рух.	І.С.Краўчанка.Як жылі і змагаліся за сваё вызваленне працоўныя Беларусі ў дарэвалюцыйнай Расіі. Мн. Дзяржвыд БССР,Рэд. паліт.літ., 1953,83с.
Раздзел УI Культура Расіі ў першай палавіне XIX ст. 5.Літаратура.	Беларуская культура ў першай палавіне XIXст.		Нацыянальны прыгнёт, дэмакратычная культура.	С.Майхровіч.Нарысы беларускай літаратуры XIX ст.Мн., Вучпедвыд МП БССР, 1959,стар 3-128. Л.А.Молчанова.Материальная культура белорусов. Мн., "Наука и техника",1968, 231с.
Раздзел УII Буржуазныя рэформы 60-70-х гадоў XIX ст. 6.Уздым рэвалюцыйнага руху ў 60-х гадах XIX ст.	Адмена прыгоннага права ў Беларусі. Канстанцін Каліноўскі / I гадзіна/.	В.И.Ленин. По поводу юбилея. Полн.собр. соч.,т.20, стр.I67-I68; Соч.,т.I7,стр. 90-91. В.И.Ленин. "Крестьянская реформа" и пролетарски-крестьянская революция. Полн.собр. соч., т.20, стр. I73-I78; Соч., т.I7, стр.94-89.	Адмена прыгоннага права,рэвалюцыйная сітуацыя, рэвалюцыйна-дэмакратычны рух, нацыянальна-вызваленчы рух, ўзброенае паўстанне.	М.Б.Фрыдман.Адмена прыгоннага права ў Беларусі. Мн., Выд.БДУ, 1958,202с. А.Якімовіч.Кастусь Каліноўскі.Мн.,"Беларусь",1971. 248с. А.Ф.Смирнов.Восстание I863 года в Литве и Белоруссии. М. Изд-во АН БССР, 1963,стр. I0I-347.

I	2	3	4	5
Раздзел УШ Эканамічнае і палітычнае развіццё Расіі ў другой палавіне XIXст. 7.Развіццё капіталістычнай прамысловасці.	Развіццё капіталізму ў Беларусі ў другой палавіне XIX ст. /Iгадзіна/.	В.И.Ленин.Развитие капитализма в России. Полн.собр.соч., т.3,стр.I85-I88,I92-I93, 239;Соч.,т.3, стр.I59-I62, I63-I65,222, 206. В.И.Ленин.Аграрный вопрос в России к концу XIX века. Полн.собр.соч., т.I7,стр.76,79; Соч.,т.I5,стр. 69,72.	Капіталістычны лад,расслаенне сялянства,таварна-грашовыя адносіны, капіталістычная вытворчасць,фабрыка,фарміраванне рабочага класа і буржуазіі.	З.Е.Абезгауз.Развитие промышленности и формирование пролетариата Белоруссии во второй половине XIX века. Мн., "Наука и техника",I971,I79с. Л.П.Ліпінскі.Развіццё капіталізму ў сельскай гаспадарцы Беларусі /другая палавіна XIX ст./.Мн.,"Навука і тэхніка",I971.254 с.
Раздзел IX Рэвалюцыйны рух ў 70-х-пачатку 90-х гадоў XIX ст. 8.Рэвалюцыйная барацьба народнікаў.	Народніцтва ў Беларусі.		Народніцтва,рэвалюцыйныя народнікі.	Р.Булацкі.Беларускія народнікі."Беларусь", 1969,№ 3,стар. 28. У.Л.Мехаў. Слухаецца справа аб замаху... Мн., "Беларусь" 1972, I51 с.
Раздзел X Пачатак пралетарскага этапу вызваленчага руху. 9."Саюз барацьбы за вызваленне рабочага класа".	Рабочы рух у Беларусі ў80-90-х гадах XIX ст.	В.И.Ленин.Наша ближайшая задача.Полн. собр.соч.,т.4, стр.I87;Соч.,	Масавы рабочы рух, сацыял-дэмакратычныя арганізацыі,забастоўка,стачка, дэманстрацыя,партыя,	

1	2	3	4	5
	Сацыял-дэмакратычныя арганізацыі ў Беларусі.		устаў, праграма.	Е.И.Бугаев.Возникновение большевистских организаций и образование Компартии Белоруссии. М.,Госполитиздат, 1959,стр.5-21. В.П.Панютич.Из истории формирования пролетариата Белоруссии. 1861-1914гг.Мн.,"Наука и техника",1969.190с. В.м.Иванов. Очерк быта промышленных рабочих дореволюционной Белоруссии. Мн.,"Наука и техника", 1971, 159с.
Раздзел XI Культура народаў Расіі ў II-ой палавіне XIX ст. 10.Рускае мастацтва.	Беларуская культура другой палавіны XIXст. /1 гадзіна/.	В.И.Ленин.Критические заметки по национальному вопросу.Полн.собр.соч.,т.24,стр.129-130;Соч.,т.20,стр.15-17.	Грамадская свядомасць,народная асвета,навуковыя даследаванні,нацыя.	Г.В.Кісялеў.З думкай пра Беларусь.Мн.,"Беларусь",1966,318с. Л.М.Дробаў.Беларускія мастакі XIXстагоддзя.Мн.,"Беларусь",1971,стар.56-107.

IX КЛАС

1	2	3	4	5
Раздзел II Наспяванне рэвалюцыйнага крызісу ў Расіі ў пачатку XXст. 1. Стварэнне рэвалюцыйнай марксісцкай партыі ў Расіі.	Беларусь напярэдадні рэвалюцыі 1905-1907гг. /1 гадзіна/.	В.И.Ленин.Проект программы нашей партии. Полн.Собр.соч.,т.4.стр.230;	Партыя новага тыпу, імперыялізм,феадальна-прыгонніцкія перажыткі,	А.І.Воранава.Рабочы рух у Беларусі напярэдадні і ў перыяд рэвалюцыі 1905-1907 гадоў.Мн.,Выд. АН БССР, 1960,стар.59-131.

1	2	3	4	5
Раздзел IУ Рэвалюцыя 1905-1907 гадоў у Расіі - першая народная рэвалюцыя эпохі імперыялізму.		В.И.Ленин.Кризис меньшевизма.Полн.собр.соч.,т.14,стр.164;Соч.,т.11,стр.320-321.	рэвалюцыйная сітуацыя, сацыял-дэмакратычныя арганізацыі, буржуазна-дэмакратычная рэвалюцыя.	К.І.Шабуня. Аграрнае пытанне і сялянскі рух у Беларусі ў рэвалюцыі 1905-1907гг. Мн., Выд. М-ва вышэйш.сярэд.і праф. адукацыі БССР, 1962,с.20-183.
2.Пачатак рэвалюцыі.	Стачкі пратэсту ў гарадах Беларусі.	В.И.Ленин. О конституировании съезда.Полн.собр.соч.,т.10,стр.210; Соч.,т.8,стр.407.	Тактыка, стратэгія, палітычная дэманстрацыя і стачка.	К.І.Шабуня.Аграрнае пытанне і сялянскі рух у Беларусі ў рэвалюцыі 1905-1907 гадоў. Мн.,Выд.М-ва вышэйш.сярэд. спец. і праф.адукацыі БССР, 1962,стар.184-203.
3.Паўстанне на браняносцы "Пацёмкін". Булыгінская Дума.	Рэвалюцыйны рух у Беларусі вясной і летам 1905г.	В.И.Ленин.ЦК РСДРП.Полн.собр.соч.,т.47,стр.39-40;Соч.,т.34,стр.268-269.	Класавая свядомасць,агітацыя і прапаганда.	Ф.В.Симончик.В огне трех революций. Мн.,"Беларусь",1964, стр.24-31.
4.Сялянскі,салдацкі і нацыянальна-вызваленчы рух восенню 1905 года.	Рэвалюцыйны рух у Беларусі ў перыяд Кастрычніцкай палітычнай стачкі /1гадзіна/.	В.И.Ленин.К деревенской бедноте.Полн.собр.соч.,т.7,стр.133-135; Соч.,т.6,стр.331-333.	Развіццё буржуазна-дэмакратычнай рэвалюцыі,усеагульная палітычная стачка, буржуазная дэмакратыя, забастовачныя камітэты.	Л.П.Лининский,Е.П.Лукьянов. Крестьянское и солдатское движение в Белоруссии /1900-1907гг./.Мн.,"Наука и техника",1968,195с.

I	2	3	4	5
5.Снежаньскае ўзброснае паўстанне – кульмінацыя рэвалюцыі.	Рэвалюцыйная барацьба рабочых Беларусі ў снежні 1905г. /I гадзіна/.	В.И.Ленин.О статистике стачек в России. Полн.собр.соч., т.XIX ,стр.384; соч.,т.I6,стр. 367.	Узброенае паўстанне, бальшавікі, меншавікі.	Е.Диренок. Полесская организация большевиков в борьбе против царизма /I903-март I917гг./.Мн.,"Беларусь", I965. I99с.
6.Спад рэвалюцыі /I906-I907гады/.	Рэвалюцыйны рух на Беларусі ў I906-I907гг.	В.И.Ленин.Аграрная программа социал-демократии в первой русской революции.Полн. собр.соч.,т.I6, стр.361-363; Соч.,т.I3,стр. 348-350.	Тэрор, рэпрэсія, лакаут,прафсаюзы.	А.І.Воранава. Рабочы рух у Беларусі напярэдадні і ў перыяд рэвалюцыі I905-I907 гадоў. Мн., Выд.АН БССР, I960, с.208-229.
Раздзел У Расія ў перыяд рэакцыі /I907-I910гг./. 7.Рабочы рух і бальшавікі ў гады рэакцыі.	Рабочы і сялянскі рух на Беларусі ў гады рэакцыі.	В.И.Ленин.На прямую дорогу. Полн.собр.соч., т.I7,стр.5;Соч., т.I5,стр.4-5.	Рэакцыя,рэформа, тактыка абароны.	Л.П.Ліпінскі,Я.П.Лук'янаў. Сялянскі рух у Беларусі ў перыяд паміж дзвюма рэвалюцыямі /чэрвень I907-люты I9I7гг./.Мн.,"Навука і тэхніка, I964,258с.
Раздзел УІ Новы рэвалюцыйны ўздым /I9I0-I9I4гг./. 8.Рабочы і сялянскі рух у I9I0-I9I4гг.	Рабочы і сялянскі рух у Беларусі ў гады новага рэвалюцыйнага ўздыму.	В.И.Ленин.Итоги полугодовой работы.Полн. Собр.соч.,т.2I, стр.432-433;	Бальшавіцкі друк, эканамічны ўздым, рэвалюцыйны ўздым, Дзяржаўная Дума.	Ц.Е.Саладкоў.Бальшавіцкая "Правда" у Беларусі /I9I2-I9I7гг./.Мн.,Дзяржаўнае выдавецтва БССР,I962,стар. I05-I45.

I	2	3	4	5
		Соч.,т.I8,стр. I72-I73.		О.І.Яфрэмава.Барацьба за перамогу марксісцкіх ідэй у рабочым руху Беларусі /I907-I9I4гг./.
Раздзел УП Культура Расіі ў эпоху імперыялізму. 9.Літаратура і мастацтва ў пачатку XX ст.	Культура Беларусі ў перыяд імперыялізму. /I гадзіна/.	В.И.Ленин.УІ /Пражская/Всероссийская конференция РСДРП. Полн.собр.соч., т.2I,стр.I25-I26;Соч.,т.I7, стр.407-408.	Крызіс буржуазнай культуры, марксісцка-ленінская ідэалогія, буржуазная ідэалогія, буржуазная дэмакратыя.	В.У.Івашын.Ля вытокаў сацыялістычнага рэалізму. Мн., Выд. АН БССР, I963, стар . 32-I07. М.С.Кацер.Изобразительное искусство Белоруссии дооктябрьского периода.Мн., Изд-во."Наука и техника", стр.I8I-200.
Раздзел УШ Першая сусветная вайна. I0.Наспяванне рэвалюцыйнага крызісу ў Расіі.	Беларусь у гады першай сусветнай вайны /I гадзіна/.	В.И.Ленин. О карикатуре на марксизм и об "империалистическом экономизме", Полн. собр.соч.,т.30, стр.89-90; Соч., т.23,стр.27-28.	Імперыялістычная вайна, пераўтварэнне імперыялістычнай вайны ў вайну грамадзянскую, шавінізм, нацыяналізм.	Ц.Е.Саладкоў. Бальшавікі Беларусі ў перыяд першай сусветнай вайны і другой рускай рэвалюцыі. Мн., Дзяржвыд БССР, I957, стар.52-II8.
Раздзел IX Лютаўская буржуазна-дэмакратычная рэвалюцыя. II.Звяржэнне царызму.	Лютаўская буржуазна-дэмакратычная рэвалюцыя ў Беларусі.	В.И.Ленин.Поражение России и революционный кризис.Полн. собр.соч., т.27,стр.26; Соч.,т.2I,стр.345.	Гаспадарчая разруха, наспяванне рэвалюцыйнага крызісу, двоеўладдзе, буржуазна-дэмакратычная рэвалюцыя.	Ц.Е.Саладкоў.Барацьба працоўных Беларусі супраць царызму /I907-I9I7 гг./. Мн., "Навука і тэхніка", I967, стр.330-364.

I	2	3	4	5
Раздзел I Расія ў перыяд пераходу ад буржуазна - дэмакратычнай рэвалюцыі да сацыялістычнай.				Е.П.Лукьянов. Крестьянское движение в Белоруссии накануне Великой Октябрьской социалистической революции. Мн.,Госиздат БССР,1958,стр. 3-23.
I2.Рэвалюцыя наспела.	Беларусь у перыяд перарастання буржуазна-дэмакратычнай рэвалюцыі ў рэвалюцыю сацыялістычную /I гадзіна/.	В.И.Ленин. Резолюция. /Заседание ЦК РСДРП/б/ I0/23/октября I9I7г./. Полн.собр. соч.,т.34, стр.392-393; Соч.,т.26, стр.I6I-I62.	Мірны шлях развіцця сацыялістычнай рэвалюцыі, Саветы рабочых і салдацкіх дэпутатаў, контррэвалюцыйная дыктатура, карнілаўшчына,рэвалюцыйная сітуацыя.	И.И.Саладков.Большевики Белоруссии в период подготовки и проведения Великой Октябрьской социалистической революции. Мн.,Учпедгиз, I957,стр.I0-235. И.М.Игнатенко.Беднейшее крестьянство - союзник пролетариата в борьбе за победу Октябрьской революции в Белоруссии. Мн.,Изд-во Мин-ва высш.средн.спец. и проф.образования БССР, I962, стр.4I-3I0.
I3.Трыумфальнае шэсце Савецкай улады.	Перамога сацыялістычнай рэвалюцыі ў Беларусі /I гадзіна/.	В.И.Ленин. Письмо к американским рабочим. Полн.собр. соч.,т.37, стр.57;Соч., т.28,стр.50.	Сацыялістычная рэвалюцыя,узброенае паўстанне, дыктатура пралетарыяту, Савецкая ўлада.	І.М.Ігнаценка і У.Р.Івашын. Кастрычнік у Беларусі.Мн., "Беларусь",I967,стар.I8I-222. Победа Советской власти в Белоруссии.Мн.,Изд-во "Наука и техника",I967,стр.25I-398.
Раздзел Ш Савецкая краіна ў гады імперыялістычнай ваеннай інтэрвенцыі і грамадзянскай вайны /I9I8 - I920гг./.				

I	2	3	4	5
I4.Грозны I9I8год.	Барацьба беларускага народа супраць нямецкіх захопнікаў у I9I8 годзе. / I гадзіна/	В.И.Ленин.Телеграмма председателю Совета г.Дрисса. Полн.собр.соч., т.50,стр.45; Соч.,т.35,стр. 269.	Інтэрвенцыя, савецкі патрыятызм,савецкая дзяржава, справядлівы дэмакратычны мір.	П.А.Селиванов.На защите завоеваний Октября.Мн., "Беларусь",I97I,стр.5I-I4I. С.З.Почанин.В грозовом восемнадцатом .Мн.,"Беларусь", I969, 352с. Н.В.Каменская. Первые социалистические преобразования в Белоруссии. Мн., Изд-во АН БССР, I957,стр.83-II3. С.П.Маргунский. Создание и упрочение белорусской государственности /I9I7-I922/. Мн.,Изд-во АН БССР,I958, 259с.
I5.	Утварэнне Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі і Камуністычнай партыі Беларусі /I гадзіна/.	Постановление СНК РСФСР от I8 февраля I9I9 года.В кн."Декреты советской власти".т.4,М., Политиздат, I968, с.629. 50 гадоў БССР і Кампартыі Беларусі.Урачыстае пасяджэнне ЦК КПБ і Вярхоўнага Савета БССР. 28 снежня I968г. Мн."Беларусь", I969,стар.5-7., 8-2I.	Сацыялістычная дзяржава, сацыялістычная уласнасць, сацыялістычныя пераўтварэнні,Канстытуцыя БССР,Савецкі дзяржаўны апарат, рабочы кантроль, канфіскацыя, нацыяналізацыя.	І.Жураўскі. Перамога Кастрычніка і ўтварэнне Беларускай ССР."Народная асвета",I968, № 8,с.8-I2. Д.П.Жмуровский. Организаторская работа Коммунистической партии в деревне. /I9I8-I920гг./. Мн.,Изд-во, БГУ, I970,343с. Победа Советской власти в Белоруссии.Ред.коллегия: И.И.Минц и другие.Мн.,Изд-во "Наука и техника",I967, стр.399-462.

1	2	3	4	5
I6.Вайна з буржуазна -памешчыцкай Польшчай .Разгром Урангеля.	Барацьба беларускага народа супраць буржуазна-памешчыцкай Польшчы ў I9I9-I920гг.	В.И.Ленин. В Всероссийский Главный штаб. Полн.собр.соч., т.50,стр.330-33I. В.И.Ленин.Телеграмма Х.Г. Раковскому. Полн.собр.соч., т.50,стр.346.	Ваенна-палітычны саюз савецкіх рэспублік, масавы партызанскі рух, камуністычны суботнік, мірны дагавор.	Н.В.Каменская.Белорусский народ в борьбе за Советскую власть /I9I9-I920гг./. Мн.,Изд-во АН БССР, I963, стр.33-III, I60-223. Борьба за советскую власть в Белоруссии. Сборник документов и материалов.Т.2, февраль I9I9-I920. Ред. Азаров и др.Мн.,"Беларусь", I97I,63Iс.
Раздзел IУ СССР у перыяд будаўніцтва эканамічнага фундаменту сацыялізму.				
I7.Пераход да новай эканамічнай палітыкі.	Аднаўленне народнай гаспадаркі БССР.	В.И.Ленин.Записка членам ЦК и наркомам. 22 декабря I920г. Полн.собр.соч., т.42,стр.382-386.	Аднаўленчы перыяд, працоўны гераізм,камуністычны суботнік, новая эканамічная палітыка, культурнае будаўніцтва.	И.Е.Ивашненко.Промышленность БССР в восстановительный период I92I-I925 гг. Мн.,"Беларусь",I97I, I20с.
I8.Утварэнне СССР.	Першае ўзбуйненне БССР.	Постановление ЦК КПСС от 2I февраля I972 г. О подготовке к 50-летию образования СССР. М., Политиздат, I972.	Добраахвотнае аб'яднанне раўнапраўных савецкіх рэспублік, многанацыянальная сацыялістычная дзяржава.	С.П.Маргунский.Государственное строительство БССР в годы восстановления народного хозяйства./I92I-I925гг./Мн.,"Наука и техника",I966, 286с.

1	2	3	4	5
I9.Цаспяховае аднаўленне народнай гаспадаркі.	Вынікі аднаўлення народнай гаспадаркі БССР.	В.И.Ленин. А.В.Луначарскому.9апреля I92I года. Полн.собр.соч., т.52,стр.I36-I37.	Пралетарскі інтэрнацыяналізм,эканамічнае, палітычнае і культурнае супрацоўніцтва.	М.Е.Шкляр.Борьба Компартии Белоруссии за укрепление союза рабочего класса и трудящегося крестьянства в восстановительный период /I92I-I925гг./.Мн., Госиздат БССР, I960,стр. 22I-253. Б.К.Маркиянов.Укрепление единства рядов Коммунистической партии Белоруссии /I92I-I937/.Мн.,"Беларусь",I970,323с.
20.Пачатак сацыялістычнай індустрыялізацыі.	Першыя поспехі індустрыялізацыі БССР.		Сацыялістычная індустрыялізацыя, рэканструкцыя прадпрыемстваў, Канстытуцыя БССР.	А.Т.Нетылькин.В борьбе за индустриализацию.Мн., "Беларусь", I970,I26с.
2I.Падрыхтоўка ўмоў для масавай калектывізацыі сялянскіх гаспадарак.	Пачатак калгаснага руху на Беларусі.	В.И.Ленин.О кооперации.Полн. собр.соч.,т.43, стр.I48;соч., т.32,стр.263-264.	Дробнатаварная сельская гаспадарка, сацыялістычная кааперацыя, камуна,калгас,саўгас,класавая барацьба.	К.К.Герман.Ведущая роль рабочего класса в создании колхозного строя в Белоруссии /I926-I935гг./. Мн.,Изд-во БГУ, I968,243с. Л.А.Приходько.Государственно-правовое руководство коллективизацией сельского хозяйства Белоруссии / /I929-I936гг./.Мн.,Изд . БГУ, I970, I00с.

1	2	3	4	5
22. Вынікі першай пяцігодкі. Стварэнне эканамічнага фундаменту сацыялізма.	Поспехі сацыялістычнага будаўніцтва ў БССР.	В.И.Ленин. Как организовать соревнование? Полн.собр.соч., т.35, стр.195; соч., т.26, стр.367.	Матэрыяльна-тэхнічная база сацыялізма, пяцігадовы план развіцця народнай гаспадаркі, ліквідацыя кулацтва як класа, с а ц ы я л і с т ы ч н а е с п а б о р н і ц т в а.	Н.Е.Завалеев. Рабочий класс Белоруссии в борьбе за социализм. 1917-1932гг. Мн., "Наука и техника", 1967, стр. 183-256. Н.Власенко. Борьба Компартии Белоруссии за построение экономического фундамента социализма /1926-1932гг./. Мн., "Беларусь", 1970, 230с.
23. Выканание плана другой пяцігодкі ў галіне прамысловасці.	БССР у гады другой пяцігодкі /1933-1937гг./.		Завяршэнне сацыялістычнай рэканструкцыі народнай гаспадаркі, стаханаўскі рух, працоўны гераізм, Статут сельскагаспадарчай арцелі, завяршэнне суцэльнай калектывізацыі.	Экономика Советской Белоруссии. 1917-1967гг. Под ред. Мартинкевича. Мн. Издво "Наука и техника", 1967, стр.223-239. К.К.Герман. Ведущая роль рабочего класса в создании колхозного строя в Белоруссии /1926-1935/. Мн., Изд. БГУ, 1968, 243с. К.К.Герман. Двадцатипятитысячники Белоруссии. Мн., Изд. БГУ, 1971, стр.7-43.
24. Культурная рэвалюцыя ў СССР.	Развіццё культуры БССР у гады сацыялістычнага будаўніцтва /I гадзіна/.	В.И.Ленин. Что делать? Полн.собр. соч., т.6, стр.39-40; соч., т.5, стр.355-356.	К у л ь т у р н а я р э в а л ю ц ы я, сацыялістычная культура, с а ц ы я л і с т ы ч н а я і д э а л о г і я, сацыялістычная дэмакратыя.	С.З.Ешин. Развитие культуры в БССР за годы советской власти. Мн., "Вышэйшая школа", 1970, 256с. К.І.Фірсава. Ажыццяўленне ў Беларусі ленінскіх ідэй аб усеагульнай пісьменнасці. Мн., "Навука і тэхніка", 1970, 85с.

1	2	3	4	5
25. Канстытуцыя СССР 1936 года.	Прыняцце Канстытуцыі БССР 1937 года.		Канстытуцыя БССР, сацыялістычная нацыя, маральна-палітычнае адзінства савецкага народа, перамога сацыялізма, савецкае права, грамадзянін.	Е.Н.Тимошенко. Демократия для трудящихся. Мн., "Беларусь", 1972, 71с. Канстытуцыя /Асноўны Закон/ Беларускай савецкай сацыялістычнай рэспублікі. Мн., "Беларусь", 1971, 31с. История государства и права Белорусской ССР. Ред. коллегия: С.П.Маргунский и др. т.I, Мн., "Наука и техника", 1970, 608с.

X КЛАС

1	2	3	4	5
Раздзел I Умацаванне сацыялістычнага грамадства. I. Народная гаспадарка ў трэцяй пяцігодцы.	Развіццё народнай гаспадаркі БССР у гады трэцяй пяцігодкі.		Завяршэнне пабудовы сацыялістычнага грамадства, матэрыяльны дабрабыт, культурны ўзровень народа.	Л.Савицкая. Социалистическое производство и благосостояние рабочих Белоруссии в 1938-1941 гг. Мн., "Наука и техника", 1964, 94с.

I	2	3	4	5
2.Расшырэнне брацкай сям'і савецкіх рэспублік.	Уз'яднанне беларускага народа ў адзінай савецкай сацыялістычнай дзяржаве /I гадзіна/.	В.И.Ленин. Речь на съезде рабочих и служащих кожевенного производства 2 октября I920г. Полн.собр.соч., т.4I, стр.3I9-320.	Нацыянальна-вызваленчы рух, уз'яднанне, вызваленчы паход Савецкай Арміі, часовыя гарадскія ўпраўленні, сялянскія камітэты, Народны Сход, барацьба за мір.	В.Палуян, І.Палуян.Рэвалюцыйны і нацыянальна-вызваленчы рух у Заходняй Беларусі. Мн.,Дзяржаўнае выдавецтва БССР, I962, стар.I9I-22I. Рэвалюцыйны шлях Кампартыі Заходняй Беларусі /I92I-I939гг./.Пад рэдакцыяй А.Н.Мацко.Мн., "Беларусь", I966,403с. В единой семье братских народов.Отв.ред.Б.М.Фих. Мн.,"Беларусь",I97I,70с.
Раздзел II Вялікая Айчынная вайна Савецкага Саюза /I94I-I945 гады/.				
3.Пачатак Вялікай Айчыннай вайны.	Савецкая Беларусь у пачатку Вялікай Айчыннай вайны /I гадзіна/.	В.И.Ленин. Речь на широкой рабоче-крестьянской конференции в Рогожско-Симоновском районе. Полн.собр.соч., т.4I,стр.I2I; Соч. т.3I,стр. II4-II5.	Айчынная вайна, с а в е ц к і п а т р ы я т ы з м, акупацыйны рэжым, партызанскі рух.	И.С.Кравченко,А.И.Залесский.Белорусский народ в годы Великой Отечественной войны. Мн., Госиздат БССР, I959, стр.5-45. Героическая оборона.Сборник воспоминаний об обороне Брестской крепости в июне-июле I94Iг.Составитель Глязер М.И. Мн., "Беларусь",I97I,4I4с.
4.Сталінградская бітва.Пачатак карэннага пералому ў вайне.	Усенародная барацьба супраць фашысцкіх захопнікаў на тэрыторыі Беларусі. /I гадзіна/.	В.И.Ленин.Речь на конференции железнодорожников.Полн.собр. соч.,т.38,стр. 3I5; Соч.т.29, стр.292.	Партызанскі рух, с а в е ц к і п а т р ы я т ы з м, пралетарскі інтэрнацыяналізм,агітацыя і прапаганда, антыфашысцкі рух.	А.И.Залесский.Героический подвиг миллионов в тылу врага.Мн.,"Беларусь",I970, I83с. П.П.Липило.КПБ-организатор и руководитель парти-

I	2	3	4	5
				занского движения в Белоруссии в годы Великой Отечественной войны.Мн.,Госиздат БССР, I959, 259с.
5.Вялікае наступленне Чырвонай Арміі ў I944 г. Выгнанне фашысцкіх захопнікаў з савецкай зямлі.	Вызваленне БССР ад нямецка-фашысцкіх акупантаў /I гадзіна/.	В.И.Ленин.Рабочий класс и национальный вопрос.Полн.собр. соч.,т.23,стр. I50; соч.,т.I9, стр.7I-72.	Савецкі патрыятызм,п р а л е т а р с к і і н т э р н а ц ы я н а л і зм.	Освобождение Белоруссии. I944 год.Под редакцией Самсонова. М., "Наука", I970, стр.37-I02.
Раздзел III СССР у перыяд пасляваеннага аднаўлення і развіцця народнай гаспадаркі /I945-I950/.				
6.Пераход Савецкай краіны ад вайны да міру.	БССР на міжнароднай арэне.		Барацьба за мір і бяспеку народаў, міжнародны аўтарытэт,знешнепалітычныя сувязі, Арганізацыя Аб'яднаных Нацый.	Белорусская ССР на международной арене. Под редакцией К.В.Киселева.Москва, Изд-во, "Міжнародныя адносіны",I964, 336с. С.Д.Войтович. БССР в борьбе за мир и сотрудничество между народами. Мн.,"Наука и техника",I968,207с. А.Л.Горбачёва и др.Путь борьбы и созидания.Мн., "Беларусь",I968,стр.54-57.
7.Аднаўленне народнай гаспадаркі.	Аднаўленне і развіццё народнай гаспадаркі рэспублікі ў I946-I950гг. /I гадзіна/.	В.И.Ленин.Как организовать соревнование? Полн.собр.соч., т.35,стр.I96; соч.,т.26,стр. 368.	П р а ц о ў н ы г е р а і з м, сацыялістычнае спаборніцтва, пралетарскі інтэрнацыяналізм.	Г.Мацюшэнка.Камуністычная партыя Беларусі ў барацьбе за аднаўленне і развіццё прамысловасці ў пасляваенныя гады.Мн.,Дзяржвыд БССР, I962, I58с.

1	2	3	4	5
				И.Е.Марченко. Рабочий класс БССР в послевоенные годы /1945-1950/.Мн.,Изд-во АН БССР, 1962, стр.15-104.
8.Культурнае будаўніцтва у 1946-1958гг.	БССР у гады ўдасканалення сацыялістычнага грамадства /1 гадзіна/.	Матэрыялы ХХУП з'езда КПБ.Справаздачны даклад ЦК КПБ ХХУП з'езду КПБ.Мн., "Беларусь", 1971,1Уч., стар.47-57.	Завяршэнне будаўніцтва сацыялізма, матэрыяльна-тэхнічная база сацыялізма, сацыялістычныя грамадскія адносіны, сацыялістычная культура, ідэйнае адзінства савецкага народа.	Экономика Советской Белоруссии. 1917-1967гг. Мн.,Изд-во "Наука и техника",1967, стр.369-432. С.З.Ешин.Развитие культуры в БССР за годы Советской власти. Мн.,"Вышэйшая школа",1970, 256с.
9.ХХІУ з,езд КПСС.План дзевятай пяцігодкі.	БССР у перыяд разгорнутага камуністычнага будаўніцтва /1 гадзіна/.	Матэрыялы ХХІУ з'езда КПСС.Мн., "Беларусь", 1971,с.241, 247-248. Матэрыялы ХХУП з'езда КПБ.Мн.,"Беларусь", 1971,ч.1,П,Ш.	Поўная,канчатковая перамога сацыялізма,перыяд разгорнутага камуністычнага будаўніцтва, матэрыяльна-тэхнічная база камунізма,камуністычная праца.	В.М.Иванов.Новое время - новая жизнь. Этнографический очерк о быте рабочего класса Белоруссии периода коммунистического строительства.Мн., "Наука и техника", 1968,160с. И.П.Корзун.Преодоление различий между городом и деревней в быту и культуре. Ист.-этногр.исследования по материалам БССР.Мн., "Наука и техника", 1972, 160с.

С П І С
літаратуры па методыцы выкладання гісторыі БССР у сярэдняй школе

Баранава М.П., Паўлава Н.Г. Вывучэнне тэмы: "БССР у гады Вялікай Айчыннай вайны". "Народная асвета", 1971, № 5, с. 63-70.

Баранава М.П., Паўлава Н.Г. Як правесці ўрок "Усходнеславянскія плямёны на тэрыторыі Беларусі" у 7-ым класе. "Народная асвета", 1971, № 6, с. 63-75.

Баранава М.П., Паўлава Н.Г. Вывучэнне тэмы "Уз'яднанне беларускага народа ў адзінай савецкай сацыялістычнай дзяржаве" у 10-ым класе. "Народная асвета", 1971, № 7, с.60-63.

Баранава М.П. Вывучэнне тэмы "Культура заходніх зямель старажытнай Русі ў ІХ-ХШ стагоддзях" у 7-ым класе. "Народная асвета", 1971, № 11, с.53-58.

Баранава М.П., Паўлава Н.Г. Вывучэнне тэмы "Беларусь напярэдадні рэвалюцыі 1905-1907 гг." у 9-ым класе."Народная асвета", 1972, № 1, с. 66-69.

Баранава М.П., Паўлава Н.Г. Вывучэнне тэмы "Барацьба беларускага народа супраць нямецкіх захопнікаў у 1918 годзе" /9-ый клас/. "Народная асвета", 1972, № 2, с.70-73.

Баранава М.П. Вывучэнне тэмы "Разлажэнне і крызіс прыгонніцкай сістэмы ў Беларусі. Пачатак рэвалюцыйнай барацьбы супраць царызму" /8-ы клас/. "Народная асвета", 1972, № 3, с. 72-78.

Баранава М.П., Паўлава Н.Г. Як правесці ўрок на тэму: "Барацьба насельніцтва заходніх зямель старажытнай Русі супраць іншаземных захопнікаў у ХШ стагоддзі" у 7-ым класе. "Народная асвета", 1972, № 5, с. 73-76.

Баранава М.П., Паўлава Н.Г. Вывучэнне тэмы "Аднаўленне і развіццё народнай гаспадаркі БССР / 1946-1950 гг./" у 10-м класе. "Народная асвета", 1972, № 10, с.43-46.

Гнеўка М.Р. Удзел працоўных Беларусі ў аднаўленні і ўмацаванні матэрыяльнай базы школ у перыяд поўнай, канчатковай перамогі сацыялізма ў СССР /1945-1958 гг./. "Народная асвета", 1971, № 12, с. 60-64.

Дабравольскі А.В. Аб выкладанні гісторыі Беларусі ў курсе гісторыі СССР у 7-8 класах. "Народная асвета", 1965, № 11, с. 15-24.

Дабравольскі А.В. Актывізацыя пазнавальнай дзейнасці вучняў пры вывучэнні гісторыі Беларусі ў 7-8 класах. "Народная асвета", 1969, № 6, с. 62-67.

Дабравольскі А.В. Арганізацыя і правядзенне краязнаўчай работы ў школе. Мінск, "Народная асвета", 1968, 72 с.

Мараш Я.Н. Вопросы атеистического воспитания на уроках истории СССР и БССР. Минск, Изд-во БГУ, 1961. 93 с.

Некоторые вопросы изучения истории в средней школе. Сборник докладов, прочитанных на республиканской научно-педагогической конференции в 1960 г. Под редакцией М.П. Барановой и Н.Г.Павловой. Минск, Учпедиздат БССР, 1961, 143 с.

Там жа. Баранова М.П., Павлова Н.Г. О преподавании истории Белоруссии в курсе истории СССР в УШ-Х классах, с. 3-45.

Там жа. Бельская И.Д. Преподавание вопросов белорусской культуры в курсе истории СССР в УШ классе, с. 72-84.

Там жа. Степин Б.Г. Использование краеведческого материала в преподавании истории СССР и истории Белоруссии, с. 91-99.

Паўлава Н.Г., Баранава М.П. "Заходнія землі старажытнай Русі ў IX-XI стагоддзях" у 7-ым класе. "Народная асвета", 1971, № 9, с.76-79.

Паўлава Н.Г. Як правесці ў 7-ым класе урок на тэму: "Феадальная раздробленасць заходніх зямель старажытнай Русі / ХП - пачатак ХШ ст./. "Народная асвета", 1971, № 10, с. 73-76.

Паўлава Н.Г. Вывучэнне тэмы "БССР у перыяд завяршэння сацыялістычнай рэканструкцыі народнай гаспадаркі / 1933-1937 гг./ у 9 - ым класе. "Народная асвета", 1972, № 4, с. 80-85.

Рыўкін М.С. Вывучэнне гісторыі БССР у УП-УШ класах. Мн., "Народная асвета", 1968. 144 с.

Рыўкін М.С. Некаторыя метадычныя прыёмы фарміравання цэласнасці ведаў па гісторыі БССР. "Народная асвета", 1971, № 11, с.59-63.

Рыўкін М.С. Скарыстанне краязнаўчага матэрыялу на уроках гісторыі СССР. Мінск, "Народная асвета", 1965. 154 с.

Рыўкін М.С. Эстэтычнае выхаванне вучняў у краязнаўчай рабоце па гісторыі. Мінск, Дзяржвыд БССР, 1963, 72 с.

Шаўкапляс В. Уз'яднанне Беларусі з Расіяй. "Народная асвета", 1972, № 4, с.85-88.

С П І С

вучэбна-наглядных дапаможнікаў для УП-Х класаў па гісторыі БССР

Гнеўка М.Р. Ілюстраваныя храналагічныя табліцы па гісторыі БССР. Мінск, "Народная асвета", 1972.

Грычанок Т.А., Жаркі М.В. Плакаты па гісторыі БССР, Мінск, "Народная асвета", 1967.

Грычанок Т.Г., Жаркі М.В. Тлумачэнні да табліц па гісторыі БССР для васьмігадовай і сярэдняй школы. Мінск, "Народная асвета", 1967.

Карты па гісторыі БССР, М 1:600000:

Беларуская ССР. Палітыка-адміністрацыйная вучэбная карта.

Беларуская ССР. Фізічная вучэбная карта.
Беларуская ССР. Эканамічная вучэбная карта.
Брэсцкая вобласць. Фізічная вучэбная карта.
Віцебская вобласць. Фізічная вучэбная карта.
Гомельская вобласць. Фізічная вучэбная карта.
Гродзенская вобласць. Фізічная вучэбная карта.
Мінская вобласць. Фізічная вучэбная карта.
Магілёўская вобласць. Фізічная вучэбная карта.

Матэрыялы падрыхтаваў метадыст рэспубліканскага метадычнага кабінета МА БССР Пляшэвіч У.К.

Ответств. за выпуск Н.М.Окунева

АТ № 20881. Заказ 905/12. Тираж 1000 экз. Подписано к печати 20/XII-1972 г. Формат бумаги 84 х 108 1/32. 2 п.л. 1,5 уч.-изд.л. Отпечатано на ротапринте РИУУ МП БССР. Минск, ул.Захарова, 59.

Бясплатна